

2011-12-27

Dnr 43-2011:2170

Gävle kommun

Rektorn vid Sofiedalskolan

Beslut för grundskola med särskoleelever

---

efter tillsyn av Sofiedalskolan
i Gävle

2011-12-27

1 (18)

Dnr 43-2011:2170

Tillsyn av Sofiedalskolan

Helhetsbedömning

Skolinspektionen genomför tillsyn i Gävle under period, hösten 2011 – våren 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Sofiedalskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 22 november 2011 och den 25 december 2011.

Rektorn för Sofiedalskolan är även ansvarig för Alborga skola, Forsbacka skola, Hagaströms skola och Ludvigsbergsskolan. Ett ansvarsområde av denna storlek ställer höga krav på rektors ledarskap. Det krävs även fungerande rutiner för hur återkoppling och uppföljning av det som delegerats ska genomföras. Rektorn på Sofiedalskolan leder själv grundskolan, medan ledarskapet för övriga skolan är delegerat till de två biträdande rektorerna. De biträdande rektorerna har en god kännedom om verksamheten och rutiner finns också för återkoppling till rektorn.

Tillsynen visar att rektorn tar ett övergripande ansvar som pedagogisk ledare och chef för verksamheterna och verkar för att utbildningen utvecklas. Skolledningen ser till att utbildningen i grundskolan planeras och följs upp på en övergripande skolnivå. Lärarna samverkar med varandra för att ge överblick och sammanhang och eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Tillsynen visar på låga kunskapsresultat för grundskolans elever. Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett flera områden som Gävle kommun och rektorn för Sofiedalskolan måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Till exempel finns det brister i kvaliteten på undervisningen. Alla elever i grundskolan får inte tillräcklig ledning och stimulans i sitt lärande och elever som har lätt att nå kunskapskraven får inte alltid tillräckliga utmaningar i sitt lärande. Det finns brister i det särskilda stöd som erbjuds grundskolans och grundskolans elever, till exempel erbjuds inte särskilt stöd i alla ämnen. Åtgärdsprogrammen uppfyller författningarnas krav, men det finns oklarheter i rektors delegation om vem som ska besluta om åtgärdsprogram. Det finns elever som är berättigade till modersmålsundervisning i Sofiedalskolan, men som inte kan delta i sådan undervisning eftersom den genomförs i en annan skola och föräldrarna får ombesörja skjuts dit. Eleverna i Sofiedalskolan uppger att de trivs och tycker skolan är trygg. Detta gäller både grundskolan och grund-

2011-12-27

2 (18)

Dnr 43-2011:2170

särskolan. Dock finns det vissa brister i studiero för grundskolans äldre elever som skolan måste komma tillrätta med. Tillsynen visar även att det finns brister i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Sofiedalskolan i Gävle måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till.

En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken *Skäl för beslut*.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gävle kommun att senast den **27 mars 2012** avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Lärarna ger inte alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

I detta ingår att:

- Se till att lärarna ger elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 3 § andra meningen skollagen).

Grundläggande värden och inflytande

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

2011-12-27

3 (18)

Dnr 43-2011:2170

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

I detta ingår att:

- Se till att utformningen av inflytandet anges i planeringen av verksamheten och skolan har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad (1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 14 § första stycket skollagen, Lgr 11 och Läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 2.3, Elevernas ansvar och inflytande).
- Se till att eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hålls informerade i frågor som rör dem (4 kap. 9 § skollagen samt Lgr 11 och Läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 1, Rättigheter och skyldigheter, avsnitt 2.3 och avsnitt 2.8).

Trygghet och studiero

Skolmiljön vid skolan präglas inte av trygghet och studiero.

Vid skolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

I detta ingår att:

- Se till att skolmiljön präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen samt Lgr 11 och Läroplan för grundsärskolan, avsnitt 1, God miljö för utveckling och lärande).
- Se till att skolan har rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn (6 kap. 10 § första stycket skollagen).
- Se till att det finns för varje verksamhet en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp (6 kap. 8 § skollagen).

Särskilt stöd

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

2011-12-27

4 (18)

Dnr 43-2011:2170

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver (3 kap. 8 10 §§ skollagen samt Lgr 11 samt Läroplan för grundskolan 2011, avsnitt 2.2, Lgr 11 avsnitt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar).
- Se till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (3 kap. 9 § skollagen).

Bedömning och betygssättning

Eleverna får inte efter avslutad grundskola ett intyg om den utbildning de gått igenom och intyget kompletteras inte, även om en elev eller en elevs vårdnadshavare begär det, med ett allmänt studieomdöme.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna i grundskolan får ett intyg om den utbildning de gått igenom som undertecknats av läraren (11 kap. 17 § skollagen).

Ledningsstruktur och organisering av utbildningen

Skolenhetens inre organisation samt ledningsstruktur överensstämmer inte med författningarna.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med Ledningsstruktur och organisering av utbildningen.

I detta ingår att:

- Se till att det är tydligt i vilka fall, och till vem, rektor har överlåtit enskilda ledningsuppgifter eller beslutsbefogenheter. (2 kap. 10 § skollagen).

2011-12-27

5 (18)

Dnr 43-2011:2170

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Alla elever har inte lika tillgång till den utbildning som anordnas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

I detta ingår att:

- Se till att skolan erbjuder eleverna modersmålsundervisning eller modersmålsstöd i förskoleklassen i enlighet med författningarna (9 kap. 10 § och 10 kap. 7 § skollagen, 5 kap. 7-8 §§ skolförordningen).
- Se till att utbildningen är avgiftsfri (10 kap. 10 § skollagen).

2011-12-27

6 (18)

Dnr 43-2011:2170

Skäl för beslut

Måluppfyllelse

Enligt nationell statistik för de nationella ämnesproven i årskurs 3 varierar andelen elever som uppnådde kravnivåerna för de olika delproven i matematik mellan 82 och 93 procent. I ämnet svenska varierar andelen elever som uppnådde kravnivåerna mellan 88 och 95 procent. Resultaten innebär en förbättring jämfört med 2010 där det på enstaka delprov, både i matematik och svenska, endast var drygt 50 procent som uppnådde kravnivåerna.

Av skolans egna uppgifter som redovisats till Skolinspektionen för år 2011 gällande måluppfyllelsen i alla ämnen i årskurs 5 framgår att andelen elever som nådde målen varierar mellan 78 och 100 procent. Andelen som bedöms uppnå målen i engelska, i matematik och svenska är lägre än i övriga ämnen. Jämfört med de uppgifter som skolan redovisar för 2010 är det enbart mindre skillnader i andel elever som bedöms nå målen.

Den nationella statistiken för ämnesproven för år 2011 i årskurs 5 visar att andelen elever som uppnår kravnivåerna på de olika delproven i engelska varierar mellan 85 och 94 procent. I matematik är variationen mellan 79 procent som uppnår kravnivån på delprovet för räknemetoder och drygt 90 procent på de tre övriga delproven. I svenska var andelen elever som uppnådde kravnivåerna mellan 89 och 93 procent.

Andelen elever i årskurs 9 som har nått målen i samtliga ämnen har ökat under de senaste tre åren. År 2011 nådde 86 procent av eleverna målen i samtliga ämnen, medan motsvarande andel år 2010 och 2009 var 76 respektive 67 procent.

Andelen elever i riket som nådde målen i alla ämnen 2011 var 77 procent. Vårterminen 2011 var det genomsnittliga meritvärdet i Sofiedalskolan 196, högre för flickor (206,4 jämfört med pojkarnas 187,6), medan det genomsnittliga medelvärdet för riket 2011 var 210,6. Resultaten har de tre senaste åren ökat något för varje år, men är i nationell jämförelse fortfarande låga. Under samma period har skillnaden mellan flickor och pojkar minskat. Resultaten på de nationella ämnesproven för årskurs 9 år 2011 visar att en stor del av eleverna uppnådde kravnivåerna. Detta gäller dock inte ämnet matematik, där hela 27 procent av eleverna inte nådde kravnivån. När det gäller skillnaden mellan provbetyg och slutbetyg finns ingen senare statistik än för år 2010 tillgänglig. Det året var skillnaden särskilt stor i ämnet matematik, där hela 37 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg än provbetyg. Detta kan jämföras med resultaten

2011-12-27

7 (18)

Dnr 43-2011:2170

i resten av landet, där 26 procent fick ett högre slutbetyg. I övriga ämnen var andelen elever som fick högre slutbetyg än provbetyg högre än i riket i övrigt, men med något mindre skillnad än i matematik.

Andelen elever som 2011 var behöriga till högskoleförberedande program i gymnasieskolan varierar mellan 89 och 90 procent och andelen elever behöriga till yrkesprogram var 90 procent. Detta kan jämföras med motsvarande värde för Gävle totalt som låg mellan 83 och 87 procent för högskoleförberedande program medan 88 procent var behöriga till ett yrkesprogram.

Skolinspektionen konstaterar att alla elever inte ges möjligheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i samtliga ämnen. Trots att skolan kan redovisa förbättrade kunskapsresultat i årskurs 9 över en treårsperiod, är det angeläget att måluppfyllelsen fortsätter att öka. Det är också angeläget att skolan arbetar aktivt för att eleverna ska nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling så att det genomsnittliga meritvärdet kan öka. Skolan behöver också fördjupa sina analyser beträffande skillnaderna i resultat mellan nationella ämnesprov och slutbetyg.

Resultat av värdegrundsarbetet

Sofiedalskolan arbetar kontinuerligt med värdegrunden och en kartläggning av elevernas känsla av trygghet och trivsel genomförs varje termin i grundskolan såväl som i grundsärskolan. Utifrån dessa kartläggningar genomförs åtgärder för att förbättra tryggheten i skolan. Ett samarbete med BIG, Brottsförebyggare I Gävle, är också centralt i skolans främjande och förebyggande arbete.

Av Skolinspektionens egen enkät till elever i grundskolans årskurs 9 våren 2011 framgår att en stor andel av dessa elever (91 procent) känner sig trygga i skolan. I samtal och intervjuer med både med yngre och äldre elever bekräftas denna bild.

Skolan har ett trygghetsteam som arbetar med akuta insatser mot kränkande behandling och det finns även en plan mot diskriminering och kränkande behandling som upprättas årligen. Planen behöver dock åtgärdas så den uppfyller kraven på en sådan plan.

2011-12-27

8 (18)

Dnr 43-2011:2170

Föreläggande:**Bedömningsområde: Undervisning och lärande****Bedömning:**

Lärarna ger inte alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Motivering:

Enlig skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I intervjuer och samtal med de äldre eleverna i grundskolan framkommer att det varierar mellan olika lärare hur mycket ledning och stimulans de elever får som med lätthet når målen och det framgår också att det finns elever som tycker att skolarbetet är för lätt för dem. I Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 9 framkommer vidare att nära hälften uppger att skolarbetet är för lätt för dem. Var femte elev i enkäten uppger vidare att det stämmer ganska dåligt att man kan få svårare uppgifter om man vill. I intervjuer med lärare framkommer att de anser sig lägga ett stort fokus på de elever som inte når målen och att man lätt glömmer bort de elever som behöver stimulans för att nå längre. Detta bekräftas också som ett område att utveckla i intervju med skolledningen.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterar Skolinspektionen att lärarna inte ger alla elever i grundskolan den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs att avhjälpa bristen

Författning:

3 kap. 3 § andra meningen skollagen

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande**Bedömning:**

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

2011-12-27

9 (18)

Dnr 43-2011:2170

Motivering:

I skollagen och läroplanen regleras elevernas rätt till inflytande. Enligt skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen. Utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten och anpassas efter elevernas ålder och mognad. I läroplanerna anges bland annat att lärarna ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av inför tillsynen av Sofiedalskolan kvalitetsredovisning och arbetsplan saknas en redogörelse för utformningen av elevinflytandet för grundskolan och grundsärskolan. Det framgår inte heller hur skolan ska arbeta för att öka elevernas möjligheter till inflytande med stigande ålder och mognad. Av intervjuer med skolledning, lärare och elever samt vid verksamhetsbesök framkommer att elever i olika stor utsträckning oavsett ålder kan påverka sin inlärningssituation och sina möjligheter att påverka arbetssätt och innehåll. I Skolinspektionens enkäter framkommer att eleverna i årskurs 5 värderar sina möjligheter till inflytande högre än eleverna i årskurs 9. Av enkäterna framgår vidare att över hälften av eleverna i årskurs 9 anser att det stämmer ganska dåligt eller inte alls att eleverna i Sofiedalskolan är med och bestämmer hur de ska arbeta med olika skoluppgifter.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterar Skolinspektionen att eleverna inte ges möjlighet till ett tillräckligt aktivt inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 14 § första stycket skollagen, Lgr 11 och Läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 1, Rättigheter och skyldigheter, avsnitt 2.3, Elevernas ansvar och inflytande och avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Skolmiljön vid skolan präglas inte av trygghet och studiero.

2011-12-27

10 (18)

Dnr 43-2011:2170

Vid skolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.

Motivering:

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Sofiedalskolan präglas i stor utsträckning av ett lugnt och trivsamt klimat och eleverna i både grundskolan och grundsärskolan uppger att de trivs och tycker om sin skola. Dock framkommer det i intervjuer och samtal med såväl elever som lärare och i samband med inspektörernas verksamhetsbesök att det på vissa lektioner brister i studieron bland de äldre eleverna i grundskolan.

I intervju med skolledningen bekräftas att de känner till att det finns vissa brister i studieron i vissa årskurser i grundskolan och att de har vidtagit åtgärder för att förbättra situationen, men att det ännu inte är tillräcklig god studiero på alla lektioner. Diskussioner om åtgärder för att komma tillrätta med bristerna förs också enligt skolledningen med lärarna.

Av skollagen framgår att det är huvudmannens ansvar att se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Skolan ska ha rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektor. Huvudmannen ska också se till att det varje år upprättas en plan mot kränkande behandling med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.

Sofiedalskolan har tagit fram rutiner för hur kränkningar ska rapporteras till rektor/biträdande rektor. Enligt dessa rutiner ska en anmälan ske så snart någon i skolan får kännedom om en eventuell kränkning. Detta är dock inte känt bland alla intervjuade lärare och osäkerheten är stor när rapportering ska göras till rektorn. För Sofiedalskolan finns två planer som benämns "Likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling", en för förskoleklass till årskurs 6 som också innefattar grundsärskolan årskurs 1 - 5 samt en för årskurs 7 - 9. I samtal med lärare och skolledning framkommer att den senare också gäller grundsärskolan årskurs 6 - 9, men detta framgår inte av planen.

I dessa planer beskrivs arbetsgången vid upptäckt av mobbning eller annan kränkande behandling, men det är otydligt eller inte alls beskrivet när rek-

2011-12-27

11 (18)

Dnr 43-2011:2170

torn/biträdande rektorn informeras. I planerna finns heller inga rutiner beskrivna när en vuxen kränker en elev. Skolledningen uppger till Skolinspektionen att de nya rutinerna för rapportering ännu inte har implementerats bland all personal i skolan.

Tillsynen visar vidare att de aktuella planerna mot kränkande behandling inte tillräckligt tydligt redovisar de behov och åtgärder som gäller för grundsärskolans verksamhet. Av titeln på den ena planen för de yngre eleverna framgår att grundsärskolan omfattas av planen, medan det för de äldre eleverna i grundsärskolan saknas en sådan beskrivning. Det finns inte i någon av planerna några åtgärder som är direkt kopplade till grundsärskolan verksamhet.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterar Skolinspektionen att det finns brister i elevernas studiemiljö vid grundskolan i Sofiedalskolan. Utredningen visar också att det finns brister i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling.

Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning:

5 kap. 3 §, 6 kap. 6, 8 och 10 §§ skollagen samt Lgr 11 och Läroplan för grundsärskolan, avsnitt 2.1, God miljö för utveckling och lärande

Bedömningsområde: Särskilt stöd**Bedömning:**

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

Motivering:

Om det framkommer att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska sådant stöd ges till eleven.

2011-12-27

12 (18)

Dnr 43-2011:2170

I Sofiedalskolan grundskola och grundsärskola finns elever i behov av särskilt stöd, men detta ges inte i alla ämnen som eleverna har behov av särskilt stöd i. Exempelvis har behov av särskilt stöd enligt både lärare, skolledning och elever funnits i spanska utan att elever fått sådant stöd. Det framkommer i samtal och intervjuer med elever och lärare att det på grund av flera lärarbyten varit svårt för elever att nå målen. I samtal och intervjuer med såväl lärare som skolledning framkommer att särskilt stöd ges främst inom ämnena engelska, matematik och svenska.

Av skollagen framgår vidare att åtgärdsprogram ska utarbetas för elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet ska beslutas av rektorn eller av den som rektorn delegerat detta till.

Skolinspektionen har tagit del av några av de åtgärdsprogram som utarbetats i Sofiedalskolan och kan konstatera att de inte skrivs i alla ämnen där behov av särskilt stöd finns och inte heller där särskilt stöd har getts. Åtgärdsprogram skrivs främst i engelska, matematik och svenska enligt rektorn, biträdande rektorn och lärare. Detta gäller både grundskolan och grundsärskolan.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterar Skolinspektionen att särskilt stöd inte ges i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till. När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att beslut om åtgärdsprogram fattas. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs avhjälpa bristen.

Författning:

3 kap. 10 §§ , 3 kap. 8-9 §§ skollagen samt Lgr 11 samt Läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 2.2 , Lgr 11 avsnitt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar.

2011-12-27

13 (18)

Dnr 43-2011:2170

Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning**Bedömning:**

Eleverna får inte efter avslutad grundsärskola ett intyg om den utbildning de gått igenom och intyget kompletteras inte, även om en elev eller en elevs vårdnadshavare begär det, med ett allmänt studieomdöme.

Motivering:

Enligt skollagen ska eleverna efter avslutad grundsärskola ges ett intyg om den utbildning de gått igenom. Om en elev eller en elevs vårdnadshavare begär det ska intyget kompletteras med ett allmänt studieomdöme avseende elevens möjligheter att bedriva studier. Intyget ska undertecknas av läraren.

I Sofiedalskolan skrivs intyg bara för de elever som genomgått utbildning vid grundsärskolan och som inte fått betyg.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterar Skolinspektionen att intyg inte skrivs för alla elever som genomgått utbildning vid grundsärskolan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning:

11 kap. 17 § skollagen

Bedömningsområde: Ledningsstruktur och organisering av utbildningen**Bedömning:**

Skolenhetens inre organisation samt ledningsstruktur överensstämmer inte med författningarna.

Motivering:

Enligt skollagen får rektorn uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare att besluta i vissa frågor. Enligt samma lag ska det dock vara tydligt i vilka fall, och till vem, rektorn har överlåtit enskilda ledningsuppgifter eller beslutsbefogenheter. Vidare ska rektorn ha försäkrat sig om att den som uppgifter överlåtit till har tillräcklig kompetens och erfarenhet.

Enligt delegationsordningen för skolorna i Valbo, där Sofiedalskolan ingår, har rektorn vidaredelegerat rätten att besluta om åtgärdsprogram respektive rätten att besluta om att inte utarbeta åtgärdsprogram, till biträdande rektorn. Enligt

2011-12-27

14 (18)

Dnr 43-2011:2170

delegationsordningen får lärare besluta om "åtgärdsprogram, mindre ingripande insatser". Lärare får även besluta om att "ej utarbeta åtgärdsprogram, mindre ingripande insatser". Att delegera till gruppen lärare blir otydligt eftersom det av delegationsordningen inte framgår vilken lärare som ska fatta besluten. Det finns även en otydlighet i vilka insatser som kan anses vara "mindre ingripande" och därför blir det inte helt tydligt vem som ska besluta om åtgärdsprogrammen, biträdande rektorn eller lärare.

Även exempelvis rätten att besluta om ledighet för elev upp till tre dagar har rektorn delegerat till "lärare". Även delegationen blir otydlig eftersom det av delegationsordningen inte framgår till vilken anställd rätten att besluta har delegerats till.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterar Skolinspektionen att det finns brister i skolans inre organisation och ledningsstruktur. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Skolinspektionen förelägger därför Gävle kommun att avhjälpa bristerna.

Författning:

2 kap. 10 § skollagen

Bedömningsområde: Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning:**

Alla elever har inte lika tillgång till den utbildning som anordnas.

Motivering:

Av skollagen framgår att en elev i grundskolan som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i språket om det är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Enligt skolförordningen är huvudmannen skyldig att anordna modersmålsundervisning om det finns minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i språket och det finns en lämplig lärare.

Det framkommer i intervjuer och samtal med lärare att det i grundskolan finns elever med annat modersmål än svenska. Någon modersmålsundervisning ges

2011-12-27

15 (18)

Dnr 43-2011:2170

inte alltid i skolan, utan elever som vill läsa modersmål och som är berättigade till sådan undervisning får via föräldrarnas omsorg ta sig till en annan skola där modersmålsundervisningen ges. I något fall har elever tackat nej till modersmålsundervisning i en skola som ligger inne i centrala Gävle cirka 5-6 kilometer från Sofiedalskolan mot bakgrund av att elevens föräldrar inte kan eller vill skjutsa eleven dit.

En skolas tillsynsansvar innebär att skolan övertar ansvaret för elevens säkerhet, som vårdnadshavarna annars har, den tid eleven är i skolan. Eftersom modersmålsundervisning är en del av elevens undervisning omfattar skolans tillsynsansvar även denna tid och resan dit. Detta innebär att rektorn, innan beslut om modersmålsundervisning i annan skola, förutsätts göra en bedömning av elevens behov av tillsyn.

Varje elev som har rätt till modersmålsundervisning ska ges förutsättningar att få denna tillgodosedd. Om en elev av säkerhetsskäl, ålder eller andra omständigheter inte kan ta sig själv till undervisningen kan detta i praktiken innebära att eleven utestängs från undervisningen.

Enligt skollagen ska utbildningen vara avgiftsfri.

I samband med verksamhetsbesök och intervjuer framkommer att det i ämnet träslöjd för elever i årskurs 9 tas ut en avgift för knivblad. Kostnaden varierar enligt uppgift från lärare och skolledning mellan 40 och 160 kronor och ett skriftligt godkännande till betalningen ges av vårdnadshavaren. En förutsättning för att få tillverka en kniv är att eleven betalar avgiften. Att vårdnadshavaren ger sitt godkännande till avgiften tar inte bort kravet på att utbildningen ska vara avgiftsfri.

Mot bakgrund av ovanstående konstaterar Skolinspektionen att alla elever inte har lika tillgång till den utbildning som anordnas samt att utbildningen inte är avgiftsfri. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun förläggs att avhjälpa bristen

Författning:

9 kap. 10 §, 10 kap. 7 10 §§ skollagen, 5 kap. 7-8 §§ skolförordningen

2011-12-27

16 (18)

Dnr 43-2011:2170

Bakgrund

Beskrivning av Sofiedalskolan

Sofiedalskolan ligger i tätorten Valbo cirka 5 - 6 kilometer från Gävle. Skolan omfattar förskoleklass och årskurserna 1 - 9 och vid skolan finns även elever i grundsärskolans samtliga årskurser. Till Sofiedalskolan hör också Opalen som är en kommungemensam särskild undervisningsgrupp för årskurs 1 - 6. Vid tidpunkten för tillsynen finns totalt 500 elever i Sofiedalskolan, varav 14 går i grundsärskolan. Lärarna är organiserade i fem arbetslag som leds av varsin pedagogisk utvecklingsledare. Ett arbetslag innehåller personal från förskoleklass och årskurs 1-3 inklusive grundsärskolans årskurs 1 - 5 och ett arbetslag årskurserna 4 - 6 inklusive den särskilda undervisningsgruppen Opalen. Årskurs 7 - 9 är uppdelade i tre arbetslag och i ett av dessa ingår grundsärskolans äldre elever. För ledningen av skolan ansvarar en rektor och två biträdande rektorer. Rektorn ansvarar för grundsärskolan i Sofiedalskolan. En av de biträdande rektorerna är ansvarig för förskoleklass - årskurs 6 samt den särskilda undervisningsgruppen Opalen, medan den andre biträdande rektorn ansvarar för årskurserna 7 - 9. Rektorn ansvarar förutom för Sofiedalskolan även för Alborga skola, Forsbacka skola, Hagaströms skola och Ludvigsbergsskolan.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit Josefine Dahlqvist.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Lars Wallinder
Utredare

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).